

Hauge i Bergen- *Historisk seminar om Hans Nielsen Hauge*

Bryggen Museum

Torsdag 16. september kl. 10.00 - 15.00

Bill: <http://bymuseet.no>

Bokbinder Hauge og Fastings spøkelse

Aina Nøding, forskningsbibliotekar ved Nasjonalbiblioteket

I 1801 utvidet Hauge sin virksomhet med bokbinding i Bergen, noe som møtte sterk motbør fra byens bokbindere. Saken endte med dom mot Hauge i politiretten. Kan dette leses som ledd i fortellingen om religiøs forfølgelse av Hauge fra myndighetene, eller kan den snarere leses inn som et ledd i en bredere fortelling om reformforsøk i kjølvannet av opplysningstidens tankegods og praksis? Jeg vil gjøre et forsøk på det siste, ved å se Hauges sak i lys av tekstene og praksisen til Bergens politiaktor og tidsskriftredaktør ti år tidligere, Claus Fasting. Situasjonen for bokproduksjon i Bergen blir også berørt.

«Vel nabo før du vel hus»: Hans Nielsens Haugens nabolag i Bergen

Arne Solli, førsteamanuensis i historie ved Universitetet i Bergen

Hans Nielsen Hauge kjøpte to eiedomar i Bergen kring 1800. Den første i strøket Stølen, og den andre tett nord for Nykirken. Strøk og nabolag på 1800-talet kan virke heterogene, tette og ustrukturerte om ein bruker sosio-geografiske «briller» frå 1900-talet. Dette innlegget vil analysere Hans Nielsen Hauges nabolag med å kombinere økonomiske (takstar) og demografiske kjelder (folketeljing). Kva kjenneteikna desse to nabolaga sosialt? Kven var naboane hans? Kvar kom dei i frå og kva levde dei av?

Hauge og politiet

Birgitte Ellefsen, førsteamanuensis ved Politihøgskolen

I perioden 1796-1814 ble Hauge og hans vennsamfund anklaget og straffeforfulgt for å være en trussel mot samfunnsordenen. I dette innlegget rettes søkelyset mot hvordan denne samfunnsordenen (politien) ble definert i et mangslungent regelverk (politiforordninger), hvordan dette regelverket ble tolket i Hauges samtid, og hvordan regelverkets håndhevere (politivesenet) oppfattet Hauge og hans virksomhet. Hvordan det geistlige embetsverket oppfattet Hauge, er grundig belyst i tidligere forskning. Men hva slags utfordring representerte Hauge sett fra politimestrenes synsvinkel, og hvilken rolle spilte politivesenet i saken mot Hauge?

«et særskildt Borgersamfund i Staten»?

Frode Ulvund, professor i historie ved Universitetet i Bergen

Haugerørsla vart skulda for å utgjere ein stat i staten, eit samfunn med økonomisk makt leia av Hauge sjølv. I dette innlegget vil eg ta opp nokre sider ved denne påstanden ved å diskutere døme på mistenkeleggjing av økonomisk verksemd blant religiøse grupper. Den eine gruppa er jødar som av enkelte i det bergenske borgarskapet rundt 1814 vart mistenkt for å etablere eit «lukka» handelsnettverk til skade for handelsborgarskapet forøvrig. Den andre gruppa er Jesu Kristi Kirke av siste dagers hellige. Som Hauge, vart også leiaren for denne religiøse gruppa, Joseph Smith, mistenkt for å etablere eit kommunalistisk økonomisk prosjekt med sikte på økonomisk vinning. Kva parallellar kan dras mellom Hans Nielsen Hauge og Joseph Smith?

Haugianismen: en byvekkelse

Trygve Riiser Gundersen, forlagsredaktør og kritiker

Da den 25 år gamle Hans Nielsen Hauge ankom Bergen aller første gang med båt fra Drammen sommeren 1798, hadde han ingen forbindelser her, ingen spesielle forkunnskaper om byen mellom fjellene, og tilsynelatende ingen konkrete planer med besøket. I løpet av få uker lyktes han likevel å bygge opp et nettverk og en krets tilhengere i byen som over tid skulle gjøre Bergen til et av den tidlige vekkelens viktigste knutepunkter. Hvordan klarte han det? Og hvorfor reiste den unge bondesønnen frå Tune til Bergen i utgangspunktet denne sommeren? Jeg vil argumentere for at svaret på disse spørsmålene åpner for en ny beskrivelse av den tidlige haugianervekkelsen som historisk og sosiologisk fenomen – og for et annerledes bilde av allmuekulturen i Bergen på 1790-tallet.

«I Bergen fandt jeg nogle af besynderlige separatistiske Meninger om Gudsdyrkelsen». Om religiøs separatisme i Bergen før Hans Nielsen Hauge

Thomas Daltveit Slettebø, førsteamanuensis ved Høgskolen i Bergen

I boken *Beskrivelse over Hans Nielsen Hauges Reiser, viktigste Hendelser og Tildragelser* (1816) gir Hans Nielsen Hauge en oversikt over de «forskjellige større og mindre Religionspartier» som han var kommet i kontakt med under sine mange reiser i Norge. I Bergen hevdet han å ha støtt på spesielt «separatistiske Meninger», deriblant en gruppe som fulgte den nylig avdøde Peder Farvers lære som blant annet dreide seg om å kle seg på en bestemt måte og å avstå fra mat som hadde vært i kontakt med dyreblood. Jeg vil ta utgangspunkt i borgermester Hildebrandt Meyers upubliserte kirkehistorie og vise hvordan Farvers følgere (og lignende grupperinger) har røtter i Bergen helt tilbake til ca. 1740- og 50-tallet, til karismatiske ledere som urmakeren Johan Hillefeldt og en viss Pelegau. Ved å bruke Hildebrandt Meyers kirkehistorie som kilde vil jeg også kunne si noe om det bergenske borgerskapets holdning til dette fenomenet.

Arrangementet er ein del av Haugedagane i Bergen, sjå <http://kyrkja.no/bjorgvin/hauge>